

**Vogels van Aersoltweerde
in het broedseizoen van
2012 en de winter
van 2012/13**

Symen Deuzeman &
Willem van Mamen

Sovon-rapport 2013/47

Vogels in Aersoltweerde in het broedseizoen van 2012 en de winter van 2012/13

Symen Deuzeman & Willem van Manen (Sovon)

Sovon-rapport 2013/47
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van
het Waterschap Groot Salland

Colofon

Copyright 2013

Dit rapport is samengesteld in opdracht van het Waterschap Groot Salland, door Symen Deuzeman en Willem van Manen (Sovon).

Als volgt citeren: Deuzeman S. & van Manen W. 2013. Vogels van Aersoltweerde in het broedseizoen van 2012 en de winter van 2012/13. Sovon-rapport 2013/47. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Lay-out: Peter Eekelder

Foto's omslag: Harvey van Diek (Zomertaling), Peter Eekelder (Kwartelkoning) & Willem van Manen (Zwarte Stern)

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

ISSN-nummer: 1382-6255

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Resultaten	6
2.1. Broedvogels	6
2.2. Wintervogels	7
3. Conclusies	9
4. Literatuur	10
Bijlage	11
Verspreidingskaarten per soort	11

1. Inleiding

Aersoltweerde te Hattem (66 ha) is aangewezen als een tijdelijk compensatiegebied voor de Kwartelkoning omdat er tijdelijk broedgebied voor de soort verloren gaat in de Vreugdenrijkerwaard en de Scheller Waarden in het kader van het project “Ruimte voor de Rivier” (RvR). Voor de kwartelkoning is een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd in verschillende Natura 2000-gebieden waaronder Uiterwaarden IJssel. Na realisatie van de RvR-projecten in 2015 wordt mitigatie/compensatie in het kader van de verleende vergunning ex. Art 19d natuurbeschermingswet 1998 voor de Kwartelkoning gerealiseerd in de eerstgenoemde gebieden. De tijde-

lijke compensatie voorziet ook in monitoring. Deze monitoring is in het broedseizoen van 2012 en de winter van 2012/13 uitgevoerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van het Waterschap Groot Salland¹.

Het voorliggende verslag gaat in op de resultaten van de vogelinventarisatie.

¹ Bij het Waterschap is het project geadministreerd onder vermelding van “project 89250 Zwolle conditionering/kostenplaats 7410”.

2. Resultaten

2.1. Broedvogels

Het gebied is geïnventariseerd conform de BMP-methode (van Dijk & Boele 2011)². Er zijn vijf ochtendbezoeken (het nachtbezoek is feitelijk een zeer vroeg ochtendbezoek) en twee dagbezoeken gebracht (tabel 1). Zie bijlage voor de verspreidingskaarten.

Tabel 1. Veldbezoeken in Aersoltweerde (66 ha)

	datum	starttijd	eindtijd	Type bezoek
1	12-04-13	17:45	18:45	dag
2	25-04-13	6:45	8:40	Zonsopgang
3	9-05-13	11:20	12:50	Dag
4	15-05-13	3:00	3:30	Nacht (ochtend)
5	25-05-13	16:30	17:45	Dag
6	19-06-13	4:50	6:10	zonsopgang
7	3-07-13	6:25	7:50	ochtend

De resultaten van de broedvogelinventarisatie in 2012 staan vermeld in tabel 1.

Waardevol is de aanwezigheid van Zomertaling en voorts de grote dichtheid van Tureluur, Wulp en Gele Kwikstaart. Ondanks enkele nacht- en vroege ochtendbezoeken onder goede condities en in de juiste periode, werden in het broedseizoen van 2012 geen Kwartelkoningen in het gebied waargenomen, terwijl er tot laat in het seizoen ongemaaide percelen hooiland (voorkeurshabitat) voorhanden waren. In het broedseizoen van 2013 was wel een kwartelkoning aanwezig. Deze vogel verdween bij het hoge water eind mei. Voor het hoge water werden de meeste percelen gemaaid zodat in 2013 na het hoge water slechts enkele hectaren geschikt leefgebied aanwezig was.

Territoria van de kwartelkoning worden gemeld via www.kwartelkoning.nl. Jaarlijks wordt het rivierengebied en veel andere geschikte gebieden twee maal integraal geteld, 's nachts (23.00 – 04.00 uur) rond eind mei en eind juni. Hier zijn ook verspreidingskaarten raadpleegbaar. Meer gedetailleerde informatie is opvraagbaar via Sovon.

² Raadpleegbaar via de Sovon-website (<https://www.sovon.nl/nl/telrichtlijnen>).

Tabel 1. Aantallen broedvogels, vastgesteld in Aersoltweerde met behulp van de BMP-A methode in het broedseizoen van 2012. Soorten met 0 territoria zijn wel waargenomen, maar onvoldoende of met onvoldoende hoge broedcode om te voldoen aan de criteria.

Soort	N territoria	Dichtheid (N/100 ha)
Kolgans	2	3,0
Grauwe Gans	0	0,0
Canadese Gans	3	4,6
Nijlgans	0	0,0
Krakeend	2	3,0
Wilde Eend	10	15,2
Zomertaling	1	1,5
Slobeend	0	0,0
Boomvalk	0	0,0
Fazant	1	1,5
Waterhoen	0	0,0
Meerkoet	3	4,6
Scholekster	3	4,6
Kievit	2	3,0
Grutto	6	9,1
Wulp	4	6,1
Tureluur	10	15,2
Holenduif	1	1,5
Houtduif	2	3,0
Graspieper	1	1,5
Gele Kwikstaart	9	13,6
Winterkoning	1	1,5
Merel	1	1,5
Bosrietzanger	9	13,6
Kleine Karekiet	8	12,1
Grasmus	5	7,6
Zwartkop	1	1,5
Tjiftjaf	1	1,5
Fitis	1	1,5
Pimpelmees	1	1,5
Gaai	0	0,0
Zwarte Kraai	4	6,1
Spreeuw	1	1,5
Kneu	2	3,0
Rietgors	6	9,1

2.2. Wintervogels

Methoden en omstandigheden

De watervogeltellingen werden één keer in de tweede helft van de maand uitgevoerd. Het terrein werd zowel te voet als per auto systematisch bekeken, waarbij feitelijk alle aanwezige vogelsoorten werden geteld. De tellingen werden uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden. Tijdens de telling op 26 december was vrijwel de gehele uiterwaard ondergelopen met water door de hoge waterstand. Alleen op

enkele hoge droge plekken waren vogels aanwezig. De telling op 29 januari en 25 februari werd uitgevoerd tijdens koude weersomstandigheden, zodat het aanwezige water in sloten en doorbraakkolken was bevroren. Op 25 februari stond er veel water in een deel van de uiterwaarden.

Resultaten

Er werden in totaal 34 verschillende vogelsoorten geteld over de verschillende maanden (tabel 1). In augustus en september werden betrekkelijk veel gan-

Soort	29-08	25-09	14-10	27-11	26-12	29-01	25-02	23-03
Dodaars	0	0	0	1	0	0	0	0
Fuut	0	0	0	1	1	0	0	0
Aalscholver	0	0	2	2	13	2	2	0
Grote Zilverreiger	0	0	0	0	0	0	0	1
Blauwe Reiger	0	0	0	3	4	4	1	2
Ooievaar	0	0	0	0	0	0	1	0
Knobbelzwaan	0	0	0	1	13	2	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	2	0	0	0	0
Kolgans	13	26	4	1339	4	48	14	330
Grauwe Gans	103	91	38	174	100	118	23	31
Soepgans	7	7	0	5	10	8	0	0
Knobbelgans	0	0	0	1	0	0	0	0
Sneeuwgans	0	0	0	1	0	0	0	0
Grote Canadese Gans	6	49	51	0	0	7	7	12
Brandgans	125	163	3	720	12	480	0	41
Nijlgans	6	14	15	20	0	0	2	2
Smient	0	0	15	0	74	210	140	2
Krakeend	0	2	0	3	22	0	5	0
Wilde Eend	2	0	6	12	100	30	75	31
Soepeend	0	0	2	0	3	0	0	4
Kuifeend	0	0	0	0	39	0	0	0
Nonnetje	0	0	0	0	0	1	0	3
Buizerd	1	1	2	2	0	4	2	0
Meerkoet	0	0	2	0	0	180	2	6
Scholekster	8	0	0	0	0	0	0	2
Kievit	0	0	0	0	64	0	0	43
Grutto	0	0	0	0	0	0	0	4
Wulp	0	0	0	6	0	0	0	2
Kokmeeuw	5	3	2	8	79	206	0	160
Stormmeeuw	0	0	0	0	4	45	0	2
Zilvermeeuw	0	0	0	0	2	0	0	0
Grote Gele Kwikstaart	0	0	1	0	0	0	0	0
Ekster	0	0	0	0	0	0	1	0
Bonte Kraai	0	0	0	1	0	1	0	0
Zwarte Kraai	0	0	0	0	4	12	17	0
Totalen/maand	276	356	143	2302	548	1358	292	678

zen waargenomen, vooral Brandganzen. Deze hadden betrekking op vogels die in Nederland broeden en/of overzomeren.

Het maximale aantal vogels werd geteld in de maand november en had betrekking op foeragerende ganzen, vooral Kolganzen en Brandganzen. In de maanden december t/m februari waren er wel grote groepen ganzen aanwezig, maar net buiten de uiterwaarden van Aersoltweerde, in Polder Hattem, direct ten zuidwesten van de Gelderse Dijk.

Van de eenden soorten was de Smient het meest talrijk, met een maximum eind januari. Het Nonnetje werd op twee data vastgesteld en bevond zich in één van de twee doorbraakkolken. Meerkoeten waren alleen eind januari in een noemenswaardig aantal aanwezig. Van de steltlopers was de Kievit in een redelijk aantal aanwezig in december en maart en meeuwen in januari.

Discussie

De uiterwaarden van de Aersoltweerde maken onderdeel uit van Natura 2000-gebied: Uiterwaarden IJssel. In het winterseizoen van 2012-2013 werden de volgende soorten in Aersoltweerde aangetroffen, die een bijdrage leveren aan de instandhouding van de speciale beschermingszone Uiterwaarden IJssel: Nonnetje, Fuut, Aalscholver, Kolgans, Grauwe Gans, Smient, Krakeend, Wilde Eend, Kuifeend, Meerkoet, Scholekster, Kievit, Grutto en Wulp.

Foeragerende Kol- en brandganzen in de uiterwaarden van Aersoltweerde, met in de groep Brandganzen een Sneeuwgans (blauwe fase), 27 november 2012. Foto: Symen Deuzeman.

3. Conclusies

Bij de broedvogelinventarisatie in 2012 werden geen Kwartelkoningen vastgesteld. In 2013 was één territorium van de Kwartelkoning aanwezig. Het is niet ongebruikelijk dat Kwartelkoningen ook in geschikt broedhabitat onregelmatig voorkomen. In grotere geschikte uiterwaarden langs de IJssel kan bij gelijkblijvende condities het aantal variëren van 0 – 7 territoria.

Ten aanzien van andere soorten broedvogels springt de aanwezigheid van de Zomertaling en Wulp, en de relatief hoge dichtheid van Tureluur en Gele Kwikstaart in het oog.

De uiterwaarden van de Aersoltweerde maken onderdeel uit van Natura 2000 gebied: Uiterwaarden IJssel. In het winterseizoen van 2012-2013 werden de volgende soorten in Aersoltweerde aangetroffen, die een bijdrage leveren aan de instandhouding van de speciale beschermingszone Uiterwaarden IJssel: Nonnetje, Fuut, Aalscholver, Kogans, Grauwe Gans, Smient, Krakeend, Wilde Eend, Kuifeend, Meerkoet, Scholekster, Kievit, Grutto en Wulp.

4. Literatuur

VAN DIJK A.J. & NOEL A. 2011. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

